

Broj: 03-02.3-18-341-2/15
Istočno Sarajevo, 09.03.2016. godine

BAS UPUTA
za pripremanje, donošenje i objavljivanje
BAS standarda i drugih dokumenata
bosanskohercegovačke standardizacije

SADRŽAJ

Uvod.....	3
1. Područje primjene.....	3
2. Upućivanje na druge dokumente	3
3. Osnovni pojmovi, definicije i skraćenice.....	4
4. Postupak obavješćivanja	7
5. Načelo mirovanja.....	7
6. Autorska prava i prava umnožavanja.....	8
7. Pripremanje, donošenje i objavljivanje BAS standarda	8
8. Sudjelovanje u pripremi međunarodnih i/ili europskih standarda.....	18
9. Završne odredbe	19
Dodatak A (normativan) Registriranje i označivanje dokumenata BAS/TC-a i drugih stručnih tijela.....	20
Dodatak B (normativan) Faze izrade bosanskohercegovačkih standarda.....	21
Dodatak C (Normativan) Lista obrazaca navedenih u BAS U 8.5-03	22

Izdanje	I	II	III	IV	V	VI
Datum	2009-05-05	2016-03-09				

Na temelju članka 61. stavak 2. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH“, br. 32/02 i 102/09), članka 9. stavak 2. Zakona o osnivanju Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine („Službeni Glasnik BiH“, broj 44/04), a u vezi sa člankom 6. stavak 1. točke a) i f) Zakona o standardizaciji Bosne i Hercegovine („Službeni Glasnik BiH“, broj 19/01), ravnatelj Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine donosi:

BAS UPUTU za pripremanje, donošenje i objavljivanje BAS standarda i drugih dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije

Uvod

Ova je uputa izrađena na temelju dokumenta *CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2: Common rules for standardization work* iz 2013. godine, *ISO/IEC Directives – Part 1: Consolidated ISO Supplement – Procedures specific to ISO* iz 2015. godine i *ISO/IEC Directives, Part 2: Rules for the structure and drafting of International Standards* iz 2011. godine. U uputi su ugrađena rješenja koja odražavaju usklađenost pristupa, ali su prilagođena osobnim potrebama i mogućnostima.

1. Područje primjene

Ova se uputa primjenjuje kad se utvrđuju procedure koje treba slijediti kod pripremanja, donošenja, objavljivanja BAS standarda, bilo da su to izvorni BAS standardi, ili standardi i drugi standardizacijski dokumenti preuzeti od međunarodnih i europskih organizacija za standardizaciju.

BAS U 8.5-03 namijenjena je za uporabu osoblju Instituta i tehničkim tijelima, posebice predsjednicima i tajnicima tehničkih tijela, te svima koji su uključeni u izradu nacrt standarda i nacrt drugih BAS-ovih dokumenata dostupnih javnosti.

2. Upućivanje na druge dokumente

Odredbe dokumenata na koje ova uputa upućuje istodobno važe i kao njegove odredbe. Navedena su izdanja važila u vrijeme objavljivanja ove upute, a kad se ona primjenjuje, koriste se najnovija izdanja navedenih dokumenata:

- *Pravilnik o proceduri pripremanja, donošenja i objavljivanja bosanskohercegovačkih standarda* („Službeni glasnik BiH“, broj 49/09)
- BAS U 8.5-01:2016, *Uputa o označivanju i registriranju dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije*
- BAS U 8.5-02:2016, *Uputa o strukturi i oblikovanju bosanskohercegovačkih standarda i drugih dokumenata dostupnih javnosti*
- BAS U 8.5-04:2016, *Uputa o preuzimanju međunarodnih i europskih standarda i drugih dokumenata koji nisu standardi*
- BAS U 8.5-05:2016, *Uputa o označivanju i registriranju tijela za pripremu dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije*
- BAS EN 45020:2009, *Standardizacija i srodne djelatnosti – Opći rječnik*
- BAS PO 8.5-01:2016, *Poslovnik o radu stručnih tijela Instituta*
- Uredba (EU) broj 1025/2012 Europskoga parlamenta i Vijeća o europskoj standardizaciji

3. Osnovni pojmovi, definicije i skraćenice

Za potrebe ove upute primjenjuju se pojmovi i definicije preuzete iz BAS EN 45020:2009 (EN 45020:2009, IDT; ISO/IEC Guide 2:2004, IDT) i BAS U 8.5-01, BAS U 8.5-02 i BAS U 8.5-04 te dodatni pojmovi i njihove definicije preuzete iz drugih dokumenata i/ili su prilagođene potrebama ove upute.

3.1 Osnovni pojmovi i definicije

3.1.1

normativni dokument

dokument koji utvrđuje pravila, smjernice ili karakteristike za aktivnosti ili njihove rezultate

3.1.2

standard

dokument za opću i višekratnu uporabu, donesen konsenzusom i odobren od priznatog tijela, koji sadrži pravila, smjernice ili karakteristike aktivnosti, ili njihove rezultate i koji ima za cilj postizanje optimalnog stupnja uređenosti u datome kontekstu

3.1.3

međunarodni standard

standard, dostupan javnosti, koji je usvojila neka međunarodna organizacija za standardizaciju i/ili standarde

3.1.4

regionalni standard

standard, dostupan javnosti, koji je usvojila neka regionalna organizacija za standardizaciju i/ili standarde

3.1.5

nacionalni standard

standard, dostupan javnosti, koji je usvojilo nacionalno tijelo za standarde

3.1.6

konsenzus

opća suglasnost koju karakterizira odsustvo trajnoga suprotstavljanja zainteresiranih strana o bitnim pitanjima rasprave, a koja se postiže u procesu koji nastoji uzeti u obzir gledišta svih sudionika rasprave, te usklađivanjem svih spornih činjenica

NAPOMENA Konsenzus nužno ne znači jednoglasnost.

3.1.7

preuzimanje nekog međunarodnog i/ili europskog standarda (u nacionalni normativni dokument)

objavljivanje nacionalnoga normativnoga dokumenta, utemeljenoga na odgovarajućem međunarodnom i/ili europskom standardu, ili izjava da taj međunarodni i/ili europski standard ima isti status kao i nacionalni normativni dokument, s tim da se naznače sva odstupanja (modifikacije) od tog međunarodnog i/ili europskog standarda, ukoliko postoje

3.1.8

program standarda

plan rada tijela za standardizaciju i/ili standarde, s popisom tekućih zadataka iz standardizacije

3.1.9

projekt standarda

pojedinačni radni zadatak u sklopu programa standarda

3.1.10

nacrt standarda

predloženi standard koji se daje na raspravu, glasovanje ili odobrenje

3.1.11

korekcija

uklanjanje tiskarskih, jezičnih i sličnih pogrešaka iz objavljenoga teksta nekoga normativnoga dokumenta

3.1.12

amandman

promjena, dodavanje ili izostavljanje određenih dijelova iz sadržaja nekoga normativnoga dokumenta

3.1.13

revizija

unošenje svih potrebnih promjena u sadržaj i način izlaganja nekoga normativnoga dokumenta

3.2 Dodatni pojmovi i definicije

3.2.1

državni standard Bosne i Hercegovine (BAS)

standard, dostupan javnosti, koji je usvojilo državno tijelo za standarde Bosne i Hercegovine

[Zakon o standardizaciji Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH”, broj 19/01, članak 2., točka 1. o)]

3.2.2

europski standard (EN)

standard koji je prihvatio CEN/CENELEC i koji se obvezatno mora implementirati kao identični nacionalni standard te se moraju povući svi njemu proturječni nacionalni standardi

NAPOMENA Termin „harmonizirani – usklađeni standard” jeste termin koji se koristi u kontekstu direktiva novoga pristupa „*New Approach*” – vidi točku 4.2 „Guide to implementation of directives based on the New Approach and the Global Approach”, izdanje 2000.

(*CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013*, definicija 2.5)

3.2.3

harmonizirani dokument (HD)

dokument o usklađivanju

CENELEC standard kojega se obvezatno mora primijeniti na nacionalnoj razini, barem objavljivanjem njegova naziva i broja HD te se moraju povući svi proturječni nacionalni standardi

(*CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013*, definicija 2.9)

3.2.4

tehnička specifikacija

dokument u kojemu se propisuju tehnički zahtjevi koje treba zadovoljiti kakav proizvod, proces ili usluga

NAPOMENA 1 Kad god je moguće, tehnička specifikacija treba ukazati na postupke pomoću kojih se može odrediti jesu li ispunjeni određeni zahtjevi.

NAPOMENA 2 Tehnička specifikacija može biti standard, dio standarda ili poseban dokument neovisan o standardu.

(BAS EN 45020:2009, definicija 3.4)

3.2.5

A-odstupanje

nacionalno odstupanje od europskog standarda (i HD za CENELEC) prouzročeno propisima čija je izmjena izvan nadležnosti nacionalnoga člana CEN/CENELEC-a

(*CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013*, definicija 2.17)

3.2.6

B-odstupanje

nacionalno odstupanje od dokumenta za usklađivanje (HD) zbog posebnih tehničkih zahtjeva dozvoljenih za određeno prijelazno vrijeme

(*CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013*, definicija 2.18)

3.2.7

tehničko odstupanje

(od međunarodnog standarda u regionalnom ili nacionalnom standardu) bilo koja razlika između tehničkog sadržaja međunarodnog standarda i tehničkog sadržaja regionalnoga i nacionalnoga standarda

(*ISO/IEC Guide 21-1:2005*, definicija 3.8)

3.2.8

tehnički izvještaj

(TR)

dokument koji sadrži podatke različitih vrsta koji su publicirani u standardima ili tehničkim specifikacijama

(*ISO/IEC Directives - Part 2:2011*;
CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013)

3.2.9

vodič (Guide)

dokument koji daje pravila, orijentaciju, savjete i preporuke u vezi sa standardizacijom

(*ISO/IEC Directives – Part 2:2011*;
CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013)

3.2.10

zainteresirane strane

pravne i fizičke osobe zainteresirane za procese i rezultate standardizacije (primjerice: kompanije, mala i srednja poduzeća, upravni organi, znanstveno-istraživačke ustanove, tijela za ocjenjivanje sukladnosti, društvene organizacije, strukovne udruge, stručnjaci-pojedinci, itd.)

3.2.11

stručna tijela Instituta

tijela u okviru kojih se realiziraju projekti standardizacije i usklađuju interesi zainteresiranih strana

3.2.12

tehnički komiteti Instituta (BAS/TC)

tijela koja obavljaju poslove bosanskohercegovačke standardizacije i koja prate rad jednog odgovarajućeg međunarodnog i/ili europskog tehničkog komiteta ili više njih

3.2.13

korespondentni tehnički komitet/i

jedan europski i/ili međunarodni komitet ili više njih čiji rad prati određeni tehnički komitet Instituta

3.3 Skraćenice koje se koriste u Uputi:

Institut:	Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine
Vijeće:	Vijeće za standardizaciju Bosne i Hercegovine
ISO:	Međunarodna organizacija za standardizaciju (<i>International Organization for Standardization</i>)
IEC:	Međunarodno povjerenstvo za elektrotehniku (<i>International Electrotechnical Commission</i>)
CEN:	Europski komitet za standardizaciju (<i>European Committee for Standardization</i>)

CENELEC:	Europski komitet za standardizaciju u elektrotehnici (<i>European Committee for Electrotechnical Standardization</i>)
ETSI:	Europski institut za standarde na području telekomunikacija (<i>European Telecommunications Standards Institute</i>)
Poslovnik:	BAS Poslovnik o radu stručnih tijela Instituta
BAS standard:	U ovoj uputi označuje bilo koji od navedenih dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije: standard, tehničku specifikaciju, vodič, tehnički izvještaj, amandman itd.
prBAS:	Prijedlog za rad na BAS standardu
pnBAS:	Prednacrt BAS standarda
nsBAS:	Nacrt BAS standarda
psBAS:	Prijedlog BAS standarda
pps:	BAS standard kojem je nakon preispitivanja potvrđena aktualnost
BAS SMIS:	Informacijski sustav Instituta za upravljanje standardima i informacijama (<i>BAS Standard Management Information System</i>)
Glasnik:	Službeno glasilo Instituta „GLASNIK”
Internetska stranica Instituta:	www.bas.gov.ba

4. Postupak obavješćivanja

Institut ima obvezu službenoga obavješćivanja europskih organizacija za standardizaciju CEN-a i CENELEC-a o svakom novome projektu izvornoga BAS standarda (*notification*).

Institut je obavezan obavijestiti CEN, CENELEC i ETSI o objavljenim BAS standardima i drugim standardizacijskim dokumentima nastalim preuzimanjem europskih standarda i drugih europskih standardizacijskih dokumenata, a sukladno pravilima tih organizacija (*national implementation*).

5. Načelo mirovanja

Odluke o uvođenju ili prestanku razdoblja mirovanja za određene predmete europske standardizacije i odgovarajućim rokovima donose mjerodavna tijela CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja.

Od datuma početka razdoblja mirovanja, Institut kao pridruženi član tih organizacija ne smije poduzimati nikakvu standardizacijsku radnju na nacionalnoj razini koja bi mogla ugroziti pripremu europskog standarda za koji je utvrđeno razdoblje mirovanja i ne smije objavljivati nove ili prerađene standarde koji nisu sukladni postojećem europskom standardu i/ili europskom standardu u pripremi.

Razdoblje mirovanja primjenjuje se samo na pojedinačni projekt izrade europskog standarda tj. na novi predmet rada koji je prihvatilo mjerodavno europsko tijelo za standarde s jasno utvrđenim područjem primjene i ciljanim datumom izdavanja. Ne primjenjuje se na područja standardizacije ili programe rada kao takve.

Načelo mirovanja nije prekršeno ako Institut:

- uputi na javnu raspravu nsBAS s ciljem doprinosa međunarodnoj i europskoj standardizaciji,
- unutar tri mjeseca od početka razdoblja mirovanja objavi BAS standard koji je već bio odobren,
- prijavi CEN-u, CENELEC-u ili ETSI-ju prihvaćanje BAS standarda koji je bez izmjena prihvaćen međunarodni standard (ISO, IEC), a odgovarajući europski standard ne postoji.

U slučajevima b) i c) Institut se obvezuje da će BAS standard uskladiti s europskim standardom kad on bude donesen.

Institut podnosi zahtjev CEN-u, CENELEC-u ili ETSI-ju u pisanom obliku u kojemu traži odstupanje od primjene načela mirovanja, ako u predmetu za koji traje razdoblje mirovanja Institut želi:

- 1) izmijeniti postojeći izvorni BAS standard,
- 2) objaviti novi izvorni BAS standard,
- 3) prihvaćati nacrt europskog standarda (telekomunikacijskog niza) kao BAS standard,
- 4) poduzeti na nacionalnoj razini koju drugu radnju koja može ugroziti planirano europsko usklađivanje.

Kao pridružena članica CEN-a i CENELEC-a, Institut će imati pravo u bilo koje vrijeme zahtijevati pregled razdoblja mirovanja za određeni predmet rada.

Kad se radi na izvornom BAS standardu (standard koji nije sukladan europskom standardu ili se radi o novome području) Institut je dužan pridržavati se Postupka za notifikaciju BAS standarda.

6. Autorska prava i prava umnožavanja

Sukladno članku 12. Zakona o standardizaciji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 19/01), BAS se standardi izdaju kao posebne publikacije i zaštićene su sukladno zakonu te nacionalnim i međunarodnim propisima o autorskim pravima.

Zabranjeno je umnožavanje BAS standarda koje izdaje Institut, ili njihovih dijelova, u bilo kojemu obliku bez pisane dozvole Instituta.

Sva autorska prava i prava uporabe nacrt standarda (ns), prijedloga standarda (ps) i BAS standarda koje izdaje Institut pripadaju Institutu za standardizaciju Bosne i Hercegovine.

Politika Instituta i način distribuiranja i prodaje BAS standarda na teritoriju Bosne i Hercegovine sukladni su međunarodnim pravilima koja se odnose na autorska prava, korištenje autorskih prava i prodaju ISO/IEC-ovih publikacija i europskim pravilima koja se odnose na autorska prava, korištenje autorskih prava i prodaju CEN/CENELEC-ovih publikacija.

7. Pripremanje, donošenje i objavljivanje BAS standarda

7.1 Općenito

7.1.1 Objavljivanje je i donošenje BAS standarda, dijelova i dopuna BAS standarda rezultat cijelog niza kontroliranih i koordiniranih aktivnosti u okviru jedinstvenog procesa – projekta.

7.1.2 Aktivnosti se na planiranju, pripremi i donošenju BAS standarda odvijaju u stručnim tijelima prepiskom ili na sjednicama, a u organizaciji i uz potporu Instituta. Sjednice stručnih tijela treba pažljivo planirati i organizirati, koristeći pritom utvrđene obrasce: BAS O 8.5-08, BAS O 8.5-09, BAS O 8.5-10 i druge, po potrebi.

7.1.3 BAS se standardi pripremaju, donose i objavljuju po istom postupku bilo da su pripremljeni kao izvorni standardi, ili da su preuzeti standardi međunarodnih i/ili europskih organizacija za standardizaciju ili su nacionalni standardi drugih zemalja.

7.1.4 Pripremanje, donošenje i objavljivanje BAS standarda odvija se u fazama (vidi Tabela 1). Svršetak svake faze rezultira odgovarajućim dokumentom.

Tabela 1. Faze u pripremanju, donošenju i objavljivanju BAS standarda i rezultirajući dokumenti

Faza		Dokument	
Oznaka faze	Naziv	Naziv	Skraćenice
Faza 1	Prihvaćanje inicijative i planiranje	Prijedlog za rad na novome BAS standardu, prednacrt i planovi rada	prBAS, pnBAS
Faza 2	Utvrđivanje nacrt	Nacrt BAS standarda	nsBAS
Faza 3	Utvrđivanje prijedloga	Prijedlog BAS standarda	psBAS
Faza 4	Donošenje i objavljivanje	BAS standard	BAS
Faza 5	Preispitivanje	Potvrđivanje aktualnosti BAS standarda, revizija BAS standarda i povlačenje BAS standarda	pps

7.2 Prihvaćanje inicijative i planiranje (Faza 1)

7.2.1 Prijedlozi se za rad na novome BAS standardu (prBAS) (faza izrade 00.00), koji pripadaju području rada aktivnih BAS/TC-ova, (vidi Poslovnik, od 4.1.5 do 4.1.9) usmjeravaju prema tajništvima odgovarajućih BAS/TC-ova uz dodatne informacije i preporuke koje uobičajeno daju suradnici u Institutu. Članovi BAS/TC-a svoje prijedloge za rad (prBAS) također trebaju pravovremeno dostaviti tajništvu radi evidentiranja i pravovremenog informiranja ostalih članova i Instituta.

7.2.2 Prijedlozi za rad na novome standardu moraju sadržavati što više informacija, a poželjno je koristiti obrazac BAS O 8.5-02. Ako se prijedlog za rad odnosi na izvorni BAS standard, mora ga pratiti tekst dokumenta koji je temelj za standard, ili informacije koje će omogućiti BAS/TC-u i Institutu odrediti opseg potpore za izradu novoga BAS standarda i planirati vrijeme za njegovo završavanje. Ako uz prijedlog nije dostavljena kopija relevantnog dokumenta, Institut prijedlog dopunjuje informacijama o mogućnostima nabave i preuzimanja navedenih dokumenata, imajući u vidu obveze Instituta u vezi sa zaštitom autorskih prava. Ukoliko Institut raspolaže dokumentom, može se prema potrebi priložiti kopija cijeloga ili dijelova dokumenta.

NAPOMENA Kad su tajništva BAS/TC-ova izvan Instituta, njima se dostavlja kopija prBAS-a, a izvorni se dokument odlaže u Institutu i uz njega se kasnije prilaže stav BAS/TC-a, odluka ravnatelja Instituta i ostale informacije u vezi s prBAS.

7.2.3 Tehnički tajnik u dogovoru s predsjednikom BAS/TC-a utvrđuje prioritet razmatranja prBAS-a i upućuje ga članovima BAS/TC-a (faza izrade 10.20). Radi djelotvornosti u radu BAS/TC-a, predsjednik može razmatranje prijedloga za rad povjeriti već osnovanim WG-ima, članu BAS/TC-a ili formirati AG kako bi razmotrili prBAS i predložili odgovarajuća rješenja.

7.2.4 Radni su dokumenti za članove BAS/TC-a/WG-a dostupni preko interneteske platforme Instituta – zaštićeno područje samo za članove BAS/TC-a/WG-a (BAS SMIS) u *flash* verziji *pdf* dokumenta samo za čitanje standarda.¹⁾

7.2.5 Na sjednicama članovi stručnoga tijela razmatraju prBAS s aspekta:

- područja primjene novoga BAS standarda i potreba zainteresiranih strana,
- značaja i hitnosti donošenja predloženoga BAS standarda,
- mogućnosti prihvaćanja predloženoga dokumenta kao prednacrt (pnBAS), bilo da se radi o pripremi izvornog standarda ili preuzimanju međunarodnih, europskih ili standarda drugih zemalja,
- nužnih preinaka ponuđenog dokumenta radi njegova prihvaćanja kao pnBAS,

¹⁾ Omogućeno je samo čitanje dokumenta koji na svakoj stranici sadržava digitalni vodeni žig s podacima korisnika kao mjera zaštite autorskog prava.

- utjecaja novoga BAS standarda u tehnološkom, ekonomskom i pravnom smislu njegove primjene,
- terminskog plana donošenja BAS standarda.

7.2.6 Za međunarodne je, europske i nacionalne standarde drugih zemalja s kojima je sklopljen ugovor, a koji su predloženi za preuzimanje i objavljivanje kao BAS standardi, potrebno razmotriti i sljedeće:

- da li je dokument koji treba preuzeti u suprotnosti s nekim od važećih zakona, propisa ili BAS standarda,
- da li preuzimanje dokumenta omogućuje izbjegavanja upućivanja na granske dokumente ili dokumente drugih država,
- prijedlog najracionalnije metode za preuzimanje, uzimajući u obzir sadržaj, širinu primjene, stupanj sukladnosti, financijske mogućnosti i potrebno vrijeme.

NAPOMENA U kojemu opsegu članovi stručnog tijela mogu odgovoriti na navedena pitanja ovisi o raspoloživim informacijama. U svakom slučaju, informacije treba zapisati, ponovno provjeriti i dopuniti i tijekom utvrđivanja nacrt standarda, te tijekom javne rasprave. Opseg i kvaliteta informacija trebaju omogućiti korektan prijedlog BAS/TC-a prilikom donošenja BAS standarda, a njihovo evidentiranje učinkovitiji rad BAS/TC-a.

7.2.7 Zaključke o prihvaćanju ili osporavanju prijedloga za rad (faza izrade 10.60) utvrđuju članovi BAS/TC-a sukladno točki 7. BAS PO 8.5.-01. Tehnički tajnik upisuje mišljenje BAS/TC-a na poledini obrasca BAS O 8.5-02 i o istom pismeno obavješćuje Institut.

7.2.8 Ravnatelj Instituta sukladno planovima i mogućnostima Instituta donosi konačnu odluku o prihvaćanju ili odbijanju prBAS i o odluci obavješćuje tajništvo BAS/TC-a i pokretača inicijative. Aktivnosti na razmatranju i prihvaćanju prijedloga moraju se završiti tijekom tri mjeseca od njegova podnošenja.

7.2.9 Ako prBAS ne prati odgovarajući dokument, koji bi se mogao prihvaćati kao pnBAS, ili su potrebne značajne promjene na ponuđenom dokumentu, ravnatelj Instituta u dogovoru s pokretačem inicijative utvrđuje zadatke i obveze zainteresiranih strana (faza izrade 10.92), te opseg i vrstu pomoći koju može pružiti Institut. S tim u vezi mora postojati zapis.

7.2.10 Kada je prijedlog za rad prihvaćen (faza izrade 10.99), a prateći dokument zadovoljava dogovorene zahtjeve i zahtjeve iz BAS uputa, o čemu treba postojati i mišljenje UG-a (vidi Poslovnik, 4.5) on se registrira (faza izrade 20.00) i, ako je potrebno, dobiva oznaku, a BAS/TC ga uključuje u svoje planove rada, obrazac BAS O 8.5-11.

7.2.11 Institut obavješćuje CEN i CENELEC o pokretanju postupka izrade izvornoga BAS standarda sukladno pravilima tih tijela, neposredno nakon donošenja odluke o pokretanju izrade izvornog BAS standarda i kad se projekt upiše u program rada BAS/TC-a.

7.2.12 Predsjednici i koordinatori BAS/TC-a odgovorni su za pripremu prijedloga planova rada BAS/TC-a, a pritom treba uzeti u obzir:

- akte koji definiraju ciljeve i politiku Instituta na području standardizacije,
- važeće međunarodne i europske standarde iz predmetnog područja i planove rada odgovarajućih tijela međunarodnih/europskih organizacija za standardizaciju,
- potrebe za revizijom BAS standarda iz područja rada BAS/TC-a,
- sve veze koje postoje među standardima kao i trenutni status, te procjenu vremena i sredstava za završavanje aktivnosti na pripremi standarda,
- projekte koji nisu završeni u prethodnoj godini.

7.2.13 Pri pripremi se planova mora dati prioritet projektima koji rezultiraju objavljivanjem BAS standarda od kojih ovisi primjena drugih BAS standarda.

7.2.14 Prijedlog plana rada BAS/TC-a treba sadržavati:

- a) listu projekata standarda uz sljedeće podatke:
- referentne brojeve i nazive projekata (BAS standarda),
  - referentne brojeve i druge podatke o međunarodnim, europskim i nacionalnim standardima kao izvornim dokumentima koji su podloga za pripremu, donošenje ili reviziju BAS standarda,
  - ICS klasifikacijski broj,
  - oznaku metode predložene pri preuzimanju međunarodnih i/ili europskih standarda,
  - oznake WG-ova (ako postoje) koji trebaju realizirati projekte,
  - oznaku dokumenta koji je u primjeni do objavljivanja novoga standarda, ako je pogodno,
  - napomene o posebnim uvjetima, ako su potrebni, za realiziranje nekoga projekta (npr. oznake drugih BAS/TC-ova s kojima će BAS/TC surađivati, oznake direktiva koje upućuju na dati standard itd.),
  - fazu izrade,
  - planirane rokove završetka svakoga projekta,
  - i druge podatke za koje se ukaže potreba;
- b) plan održavanja sjednica;
- c) ostale aktivnosti BAS/TC-a, npr. pregled aktualnosti BAS standarda iz područja rada BAS/TC-a, sudjelovanje u radu odgovarajućih međunarodnih i/ili europskih komiteta/potkomiteta itd.

7.2.15 Preispitivanje je BAS standarda u području rada stalna aktivnost BAS/TC-a i njegovih WG-ova. Razmatranje se novih izdanja preuzetih međunarodnih i/ili europskih standarda i inoviranje odgovarajućih BAS standarda smatra prioritetom, kako bi se održala njihova aktualnost. Tajništvo BAS/TC-a razmatranje novih izdanja preuzetih standarda uključuje u plan BAS/TC-a u trenutku kad su odgovarajući dokumenti dostupni u Institutu.

7.2.16 Prijedlog plana rada, obrazac BAS O 8.5-11, prati i prijedlog izvještaja o radu BAS/TC-a u prethodnoj godini s jasno naznačenim nedovršenim projektima, stadijem u kojemu se nalaze i razlozima njihova neizvršenja.

7.2.17 Prijedlog izvještaja o radu u tekućoj godini i plana rada BAS/TC-a za narednu godinu tehnički tajnik distribuirao članovima BAS/TC-a i organizira sjednicu na kojoj članovi razmatraju i usvajaju izvještaj o radu BAS/TC-a (vidi Poslovnik, 4.2.21), odnosno utvrđuju plan rada BAS/TC-a za narednu godinu.

7.2.18 Izvještaje o radu BAS/TC-a i planove rada BAS/TC-a za narednu godinu tehnički tajnici dostavljaju Institutu u zadnjem tromjesečju tekuće godine, radi usklađivanja planova rada na razini Instituta, evidentiranja poteškoća u radu BAS/TC-a i njihova otklanjanja. Institut pravovremeno obavješćuje tajništva BAS/TC-a o datumu kad treba dostaviti izvještaje o radu i planove rada BAS/TC-a.

7.2.19 Ravnatelj Instituta razmatra i odobrava planove rada BAS/TC-a i, ako je potrebno, pri tome se konzultira s predsjednicima BAS/TC-ova.

7.2.20 Projekti koji ne mogu biti realizirani u okviru već osnovanih BAS/TC-ova ponovno se razmatraju i ocjenjuje se potreba za osnivanjem novih BAS/TC-ova. U dogovoru s predlagačima formira se prijedlog područja rada novih BAS/TC-ova i planira se njihovo osnivanje.

7.2.21 Planovi su rada BAS/TC-a temelj za godišnji plan rada državne standardizacije koji priprema Institut kao dio svojega programa rada. Vijeće utvrđuje godišnji plan državne standardizacije i nadzire njegovu realizaciju.

7.2.22 Godišnji plan državne standardizacije, pored plana BAS standarda koji će biti doneseni i objavljeni, sadrži i plan (razvitka) izvornih BAS standarda koji su u pripremi, plan preispitivanja izvornih BAS standarda, plan standarda za prevođenje, te plan formiranja novih BAS/TC-ova uz navođenje okvirnog područja rada.

NAPOMENA Razvoj izvornih BAS standarda do faze kad se mogu prihvaćati kao prednacrti standarda, preispitivanje izvornih BAS standarda, kao i prevođenje međunarodnih/europskih standarda koje treba preuzeti i objaviti kao BAS standarde zahtijevaju dodatno angažiranje suradnika u Institutu i izvan njega, vrijeme, te materijalne resurse. Kako ti angažirani mogu varirati i po opsegu i po sadržaju, ove aktivnosti/zadatci se izdvajaju, posebno evidentiraju i planiraju.

7.2.23 Godišnji se plan državne standardizacije, tj. Program rada Instituta na usvajanju standarda i drugih standardizacijskih dokumenata objavljuje u elektroničkom obliku jednom godišnje na internetskoj stranici Instituta. Informacija o tomu objavljuje se na internetskoj stranici Instituta i u Glasniku. Realiziranje godišnjeg plana preispituje Vijeće nakon šest mjeseci, kad se unose potrebne korekcije, i na kraju tekuće godine, kad se sumiraju rezultati i planiraju aktivnosti radi poboljšanja.

7.2.24 Na temelju odobrenih planova rada, predsjednik BAS/TC-a i tehnički tajnik pripremaju operativne planove rada BAS/TC-a. U cilju se povećanja operativnosti u radu BAS/TC-a za neke projekte mogu formirati AG-ovi.

7.2.25 Tehnički tajnik, odnosno koordinator BAS/TC-a unosi relevantne podatke o projektu BAS standarda koji je odobren planom rada BAS/TC-a u BAS SMIS, odnosno katalog BAS standarda na internetskoj stranici Instituta.

7.3 Utvrđivanje nacrtu (Faza 2)

7.3.1 Na temelju utvrđenog plana rada pristupa se fazi 2, koja obuhvaća utvrđivanje nacrtu BAS standarda (nsBAS).

7.3.2 Tehnički tajnik registrira pnBAS (faza izrade 30.00) i distribuira ga članovima sukladno Poslovniku radi dostavljanja primjedaba, a po potrebi i radi izjašnjavanja s naznakom datuma za primanje odgovora. Uz pnBAS treba dostaviti i obrasce BAS O 8.5-12 i BAS O 8.5-14, kao i obrazac za komentare (BAS O 8.5-17) koji služe za razmjenu informacija između tehničkog tajnika i članova BAS/TC-a, a koji se tiču upućivanja primjedaba i narednih koraka u razvitku projekta (faza izrade 30.20).

NAPOMENA U slučaju preuzimanja međunarodnog i/ili europskog ili standarda druge zemlje, prednacrtom se smatra izvorni dokument ili njegov prijevod. Razmatranje se odnosi na mogućnosti primjene standarda u Bosni i Hercegovini, odnosno korektnost prijevoda. Kad i kako se mogu unijeti potrebne nacionalne izmjene, može se vidjeti u BAS U 8.5-04.

7.3.3 Odmah nakon isteka roka za razmatranje pnBAS-a, tehnički tajnik sistematizira prispjele primjedbe, koristeći se obrascem BAS O 8.5-15 (faza izrade 30.60). Na temelju razmatranja prispjelih primjedaba, predsjednik uz pomoć tehničkog tajnika i uz konzultiranje, ako je potrebno, s predsjednikom WG-a i/ili izjaviteljem AG-a, te članovima BAS/TC-a, donosi odluku o načinu daljnjeg rada kao što su:

- pismeno izjašnjavanje članova BAS/TC-a o prihvaćanju pnBASa kao nsBAS-a, koristeći se obrascem BAS O 8.5-14 i zbrajanje istih koristeći se obrascem BAS O 8.5-33,
- sazivanje sjednice BAS/TC-a i razmatranje teksta pnBAS-a i primjedaba na sjednici, ili
- izradu revidiranog pnBAS-a.

7.3.4 Pismeno se izjašnjavanje može organizirati ako je odgovarajući AG ili WG razmatrao pnBAS i predložio BAS/TC-u da isti utvrdi kao nsBAS. Tajništvo dostavlja članovima BAS/TC-a mišljenje i prijedlog WG-a/AG-a uz potrebne informacije i prijedlog predsjednika BAS/TC-a da se pismeno izjasne o istomu. Na temelju rezultata izjašnjavanja članova BAS/TC-a, a sukladno Poslovniku, predsjednik donosi odluku o utvrđivanju nsBAS-a i njegovu upućivanju na javnu raspravu.

7.3.5 Sjednice se BAS/TC-a radi utvrđivanja nacrtu organiziraju, sazivaju (obrazac BAS O 8.5-08) i vode sukladno Poslovniku i utvrđenom planu sjednica. Na sjednici članovi BAS/TC-a razmatraju tekst pnBAS-a i primjedbe upućene prije sjednice ili na samoj sjednici. Ukoliko se usuglase stavovi članova BAS/TC-a o svim primjedbama, prihvaćanjem teksta pnBAS-a, uz prihvaćene izmjene, utvrđuje se nacrt standarda (nsBAS). Izmjene se naknadno unose u tekst prema zapisniku sa sjednice, obrazac BAS O 8.5-09.

7.3.6 Ako je rad BAS/TC-a organiziran tako što se svaki WG/AG bavi konkretnim područjem/problemom unutar BAS/TC-a, tada članovi BAS/TC-a razmatraju zaključke WG-a/AG-a u vezi s određenim standardima, razrješavaju sporne elemente i odlučuju o prijedlozima i verificiranju zaključaka WG-a/AG-a te utvrđivanju nacrt standarda.

7.3.7 Treba nastojati da se odluka o utvrđivanju nacrt standarda (nsBAS) donese na bazi konsenzusa (vidi točku 3). Radi toga predsjednik BAS/TC-a mora procijeniti da li postoji dovoljna potpora za prihvaćanje pnBAS-a kao nsBAS-a, ili se o tome trebaju članovi izjašnjavati pojedinačno.

7.3.8 U slučaju da se ne može postići konsenzus, smatra se da je pnBAS utvrđen kao nacrt BAS standarda (nsBAS), ako ga prihvaćaju dvije trećine ukupnog broja članova BAS/TC-a (vidi Poslovnik, 4.2.10), izjašnjavanjem na sjednici i/ili putem obrasca.

7.3.9 Ukoliko se primjedbe na tekst pnBAS-a odnose na suštinske elemente budućeg BAS standarda, a ne može se postići usklađenost stavova članova BAS/TC-a, predsjednik BAS/TC-a može predložiti formiranje AG-a, odnosno produžiti mandat formiranom AG-u uz uključivanje članova BAS/TC-a među kojima ne postoji usklađenost u stavovima o spornim pitanjima. Na temelju zaključaka sa sjednice, AG treba pripremiti revidirani pnBAS, koji treba dostaviti članovima BAS/TC-a, kao što je naznačeno u 7.3.2 ove upute (faza izrade 30.92).

7.3.10 Ako se ne postigne usklađenost stavova članova BAS/TC-a o utvrđivanju nsBAS-a ili izradi revidiranog pnBAS-a, BAS/TC može predložiti ravnatelju Instituta odustajanje od daljnjeg rada na razvitku standarda. Takav se prijedlog mora detaljno obrazložiti (faza izrade 30.98).

7.3.11 Tehnički je tajnik odgovoran da konačan tekst nsBAS-a u potpunosti odražava zaključke BAS/TC-a, donijete na sjednicama ili prepiskom. U slučaju značajnijih izmjena u tekstu dokumenta, on može zahtijevati ponovno lektoriranje ili konzultacije s lektorom u vezi s unijetim izmjenama, o čemu mora postojati zapis.

7.3.12. Nakon unošenja svih utvrđenih izmjena i uređivanja konačnoga teksta dokumenta, predsjednik BAS/TC-a isti odobrava kao nsBAS, a tajništvo priprema izvještaj o utvrđivanju nacrt standarda, obrazac BAS O 8.5-18 (faza izrade 30.99). Time se Faza 2 završava.

NAPOMENA Potrebni se podatci o većem broju standarda koji se upućuju na razmatranje i/ili javnu raspravu mogu dati u Listi standarda, obrazac BAS O 8.5-19.

7.4 Utvrđivanje prijedloga standarda (Faza 3)

7.4.1 Tehnički tajnik registrira nsBAS (faza izrade 40.00), priprema obrasce BAS O 8.5-16 i BAS O 8.5-20 te iste uz tekst nsBAS-a, listu standarda za javnu raspravu, obrazac BAS O 8.5-19 i izvještaj o utvrđivanju nacrt standarda dostavlja Institutu radi organiziranja javne rasprave.

NAPOMENA Nacrti BAS standarda koji su metodom proglašavanja preuzeti međunarodni/europski standardi ne registriraju se pojedinačno, već se registrira zajednička lista i sastavlja zajednički izvještaj o utvrđivanju nacrt standarda.

7.4.2 Na temelju Izvještaja o utvrđivanju nacrt standarda i liste standarda za javnu raspravu, na internetskoj stranici Instituta objavljuje se javna rasprava (faza izrade 40.20) i daju se:

a) opće informacije:

- da su nacrti standarda zainteresiranim dostupni u Institutu,
- da se primjedbe trebaju dostaviti Institutu,

b) posebne informacije:

- referentni brojevi nacrt BAS standarda,
- jezik preuzimanja nacrt BAS standarda,
- broj stranica nacrt BAS standarda,

- faza izrade,
- rok za dostavljanje primjedaba,
- referentni brojevi i nazivi izvornih dokumenata i oznake stupnja sukladnosti,
- naziv nacrtu BAS standarda,
- područje primjene nacrtu BAS standarda,
- oznaka i naziv odgovarajućeg BAS/TC-a,
- ICS klasifikacijski broj,
- naziv područja standardizacije kojem nacrt BAS standarda pripada,
- oznaku EU direktive/uredbe s kojom je referentni broj izvornog standarda/dokumenta harmoniziran, i
- referentni broj važećeg dokumenta koji treba povući u slučaju objavljivanja novog BAS standarda.

Tehnički tajnik, odnosno koordinator BAS/TC-a unosi relevantne podatke o nacrtu/ima BAS standarda koji su na javnoj raspravi u BAS SMIS, odnosno katalog BAS standarda na internetskoj stranici Instituta.

7.4.3 Nacrt je BAS standarda tijekom javne rasprave javno dostupan dokument.

7.4.4 Pored objavljivanja javne rasprave na internetskoj stranici Instituta, Institut može, u dogovoru s predsjednikom BAS/TC-a, izravno informirati neke organizacije i pojedince pismenom ili elektroničkom obavijesti o standardima koji su na javnoj raspravi.

7.4.5 Radni materijal za druge organizacije ili pojedince, kao i druge zainteresirane strane koje se obavješćuju o javnoj raspravi i zahtijevaju radni materijal na uvid radi davanja komentara, dostupan je na papiru ili u elektroničkom obliku (vidi 7.2.4).

7.4.6 Rok je za dostavljanje primjedbi na nsBAS 60 dana od dana objavljivanja javne rasprave na internetskoj stranici Instituta (u slučaju potrebe može biti skraćen na najmanje 30 dana).

Tijekom javne rasprave Institut zaprima primjedbe bosanskohercegovačke javnosti i primjedbe iz drugih država na objavljeni nacrt BAS standarda. Po isteku javne rasprave, BAS/TC razmatra pristigle primjedbe. Primjedbe se mogu prihvaćati ili odbaciti s obrazloženjem, a podnositelj se primjedaba obavješćuje o odluci BAS/TC-a. Primjedbe ne može davati član BAS/TC-a/WG-a koji je izradio nacrt BAS standarda i odobrio njegovo upućivanje na javnu raspravu.

Zainteresirana strana svoje primjedbe na predloženi nsBAS dostavlja Institutu putem obrasca BAS O 8.5-20 i obrasca za komentare (obrazac BAS O 8.5-17).

7.4.6.1 Preuzimanje se međunarodnog i/ili europskog standarda može raditi i po skraćenom postupku.

7.4.6.2 Skraćeni se postupak preuzimanja primjenjuje u posebnim slučajevima uz obrazloženje, (npr. zbog potrebe za standardom, ili za preuzimanje harmoniziranih standarda koji podržavaju direktive novoga pristupa ako zbog nedovoljnog interesa subjekata nisu formirani BAS/TC-ovi i slično).

7.4.6.3 Prijedlog za skraćeni postupak može dati Vijeće, Institut ili stručno tijelo Instituta. Prijedlog treba biti dokumentiran. Odluku donosi ravnatelj Instituta.

7.4.6.4 Skraćeni postupak provodi Institut putem *ad hoc* skupine (AG) (vidi Poslovnik, 4.4.4). U tom slučaju projekt ne prolazi sve faze razvitka, ali **se mora** dati obavijest na internetskoj stranici Instituta i mora se provesti javna rasprava koja ne može trajati manje od 30 dana.

7.4.7 Nakon isteka roka određenog za dostavljanje primjedaba, u Institutu se priprema izvještaj o provedenoj javnoj raspravi o nacrtima standarda, obrazac BAS O 8.5-21, koji se uz prikupljene primjedbe dostavlja tajništvu BAS/TC-a (faza izrade 40.60). (Detalji o načinu registriranja Izvještaja mogu se naći u dodatku A).

7.4.8 Ako tijekom javne rasprave nije bilo primjedaba koje se odnose na primjenu i sadržaj standarda, predsjednik BAS/TC-a može donijeti odluku o utvrđivanju prijedloga standarda (psBAS) na temelju izvještaja o provedenoj javnoj raspravi i ovlasti koje su mu članovi BAS/TC-a dali, a koje se odnosi na određeni standard ili skupinu standarda. U tom se slučaju na narednoj sjednici podnosi izvještaj članovima BAS/TC-a o rezultatima javne rasprave i odluci predsjednika.

7.4.9 Ako Izvještaj o provedenoj javnoj raspravi sadrži i prispjele primjedbe i/ili komentare, tehnički tajnik iste sistematizira (može se koristiti obrascem BAS O 8.5-15), a predsjednik BAS/TC-a razmatra primjedbe i ocjenjujući njihov značaj u dogovoru s predsjednikom WG-a ili izjaviteljem AG-a odlučuje da:

- predloži izmjene, uvažavajući prispjele primjedbe i omogući članovima BAS/TC-a da se putem obrasca BAS O 8.5-14 izjasne o izmjenama kao i prihvatanju nsBAS-a kao psBAS-a,
- sazove sjednicu BAS/TC-a, ako se prispjele primjedbe odnose na suštinu standarda.

7.4.10 Poziv se za sjednicu BAS/TC-a na kojoj se razmatraju primjedbe i utvrđuje tekst psBAS-a može uputiti i sudionicima u javnoj raspravi koji su dostavili primjedbe na nsBAS.

7.4.11 Prijedlog se standarda (psBAS) može utvrditi konsenzusom ili ako je za takav prijedlog glasovalo više od dvije trećine ukupnog broja članova BAS/TC-a.

7.4.12 Ako je zbog prihvatanja primjedaba došlo do značajnijih promjena u tekstu nsBAS-a, BAS/TC mora pripremiti drugo izdanje nsBAS-a, odobriti ga i ponovno uputiti na javnu raspravu (faza izrade 40.93).

7.4.13 Ukoliko ne postoji suglasnost glede prihvatanja nsBAS-a kao psBAS-a, na sjednici se može donijeti i odluka o vraćanju projekta u Fazu 1 (vidi 7.2), ili upućivanju prijedloga ravnatelju Instituta da se odloži ili odustane od rada na projektu (faza izrade 40.98).

7.4.14 U svim je slučajevima tehnički tajnik dužan pripremiti izvještaj o utvrđivanju prijedloga standarda, obrazac BAS O 8.5-22. Ako je potrebno, ovaj izvještaj prati tekst primljenih primjedaba i zaključci BAS/TC-a o svakoj dostavljenoj primjedbi/komentar, pritom se može koristiti obrazac BAS O 8.5-15. Izvještaj mora odobriti predsjednik BAS/TC-a.

7.4.15 Institut je dužan obavijestiti sudionike u javnoj raspravi koji su dostavili primjedbe na nsBAS, o održavanju sjednice i/ili zaključcima BAS/TC-a u vezi s upućenim primjedbama (vidi Poslovnik).

7.4.16 Nakon unošenja izmjena u tekst nsBAS sukladno zapisniku sa sjednice i odobravanju od predsjednika BAS/TC-a, nsBAS dobiva status psBAS-a (faza izrade 40.99). Tehnički tajnik priprema zbirni izvještaj o razvitku BAS standarda, obrazac BAS O 8.5-23, te prijedlog o odobravanju i objavljivanju bosanskohercegovačkog standarda, obrazac BAS O 8.5-24. Ako se istodobno donosi odluka o odobravanju i objavljivanju većeg broja bosanskohercegovačkih standarda, tada se formira lista standarda, obrazac BAS O 8.5-19. Lista sadrži sve relevantne podatke za svaki pojedinačni standard.

7.5 Donošenje i objavljivanje standarda (Faza 4)

7.5.1 Registriranjem psBAS-a (faza izrade 50.00) i dokumenata navedenih u 7.4.14 počinje nova faza. Tekst se psBAS-a dostavlja Sektoru za informacijsko-dokumentacijske poslove radi tehničke obrade.

7.5.2 Nakon tehničke obrade teksta standarda, koordinator obvezatno provjerava da li tiskani tekst psBAS-a zadovoljava zahtjeve date u BAS U 8.5-02 i BAS U 8.5-04.

7.5.3 Tekst se budućeg BAS standarda uz kompletirane prateće dokumente (vidi 7.4.16 i Poslovnik, 4.5) dostavlja odgovornoj osobi radi uvida u provedeni postupak i davanja suglasnosti (faza izrade 50.99).

7.5.4 Na temelju priloženih dokumenata BAS/TC-a, teksta BAS standarda i/ili liste standarda za odobravanje i objavljivanje i prijedloga za odobravanje i objavljivanje standarda, ravnatelj Instituta donosi

odluku o odobravanju i objavljivanju bosanskohercegovačkog standarda, obrazac BAS O 8.5-25 (faza izrade 60.60).

7.5.5 Tehnički tajnik, odnosno koordinator BAS/TC-a unosi relevantne podatke o objavljenom BAS standardu u BAS SMIS, odnosno katalog BAS standarda na internetskoj stranici Instituta.

7.5.6 Tekst se BAS standarda i/ili kopija Liste standarda za odobravanje i objavljivanje na papiru zajedno s kopijom odluke ravnatelja Instituta dostavljaju Sektoru za informacijsko-dokumentacijske poslove, a originali se tih dokumenata pohranjuju u pisarnici Instituta.

7.5.6 BAS se standardi izdaju kao posebne publikacije Instituta.

7.5.7 Sektor je za informacijsko-dokumentacijske poslove odgovoran za obavljanje svih poslova u vezi s pohranom originala, prodajom i distribuiranjem standarda. Osim toga, on treba osigurati:

- objavljivanje informacije o novim BAS standardima u Glasniku,
- prikupljanje informacija o BAS standardima u primjeni (tiskarske pogreške, primjedbe i sl.) i dostavljanje istih Sektoru za standarde.

7.6 Preispitivanje BAS standarda (Faza 5)

7.6.1 Svaki se BAS standard mora preispitati najmanje jednom u pet godina. Redovita preispitivanja BAS standarda inicira Institut. Preispitivanje BAS standarda (faza izrade 90.20) obavlja BAS/TC koji je za njega odgovoran. Preispitivanje obuhvaća i ocjenu stupnja do kojega BAS standard prati razvitak tehnologije i potrebe tržišta te kako je primljen u praksi (faza izrade 90.60).

Članovi BAS/TC-a većinom glasova utvrđuju da li treba:

- revidirati BAS standard (faza izrade 90.92),
- potvrditi aktualnost BAS standarda (pps) (faza izrade 90.93),
- povući BAS standard (faza izrade 95.99).

7.6.2 Revizija može biti i posljedica praćenja promjena i revizije međunarodnih i/ili europskih standarda koji su preuzeti i imaju status odgovarajućeg BAS standarda. Pri pripremi bi planova rada BAS/TC-a revizije tih BAS standarda trebale biti prioritet (vidi točku 8).

7.6.3 Tajništva BAS/TC-a moraju obavijestiti Institut o rezultatima preispitivanja izvornih BAS standarda, zaključcima BAS/TC-a, posebice ako je preispitivanjem potvrđena njihova aktualnost i validnost. Tehnički tajnik, odnosno koordinator BAS/TC-a u Institutu o tome pismeno obavješćuje Sektor za informacijsko-dokumentacijske poslove koji takvu informaciju objavljuje u Glasniku.

Tehnički tajnik, odnosno koordinator BAS/TC-a unosi relevantne podatke o potvrđenom/im standardu/ima (faza izrade 90.93 i datum potvrđivanja) u BAS SMIS, odnosno katalog BAS standarda na internetskoj stranici Instituta.

7.6.4 Za reviziju se standarda primjenjuju isti koraci kao i za pripremu novoga standarda (vidi 7.2 do 7.5).

NAPOMENA Postupak, opisan u 7.2, za predstavljanje prijedloga rada na novom BAS standardu ne primjenjuje se na revizije koje su rezultat sustavnog preispitivanja postojećih BAS standarda.

7.6.5 BAS/TC može predložiti povlačenje BAS standarda koji nisu u primjeni zbog prevaziđenih rješenja koja se nude i/ili područja primjene koje tretiraju, kao i s obzirom na obveze koje proistječu iz članstva u europskim organizacijama za standardizaciju CEN, CENELEC i ETSI, u slučaju kada je predmetni standard u suprotnosti s objavljenim europskim standardom, te povlačenje BAS standarda čiji su ekvivalenti kao rezultat rada (preispitivanja) europske/međunarodne standardizacije povučeni bez zamjene. Prijedlog za povlačenje BAS standarda (podatci o njima mogu se dati na Listi standarda za povlačenje, obrazac BAS O 8.5-27) koji je prihvatila većina članova BAS/TC-a (faza izrade 95.20)

upućuje se na javnu raspravu, objavljivanjem odgovarajuće informacije na internetskoj stranici Instituta ili u Glasniku.

7.6.6 Zainteresirane strane tijekom javne rasprave mogu uputiti primjedbe. Primjedbe koje osporavaju povlačenje standarda koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovni treba obrazložiti i navesti krajnji datum do kada bi standard trebao ostati u uporabi.

7.6.7 Članovi BAS/TC-a razmatraju primjedbe prispjele tijekom javne rasprave i donose odgovarajuće zaključke i prijedloge. Prijedlog standarda za zamjenu/povlačenje (obrasci BAS O 8.5-24 i BAS O 8.5-27) koji je prihvatila većina članova BAS/TC-a upućuje se ravnatelju Instituta koji donosi odluku o povlačenju standarda (obrazac BAS O 8.5-25) (faza izrade 95.99).

7.6.8 Na temelju Odluke ravnatelja o povlačenju standarda, Sektor za informacijsko-dokumentacijske poslove poduzima aktivnosti u vezi sa:

- postupkom za nevažeće dokumente,
- objavljivanjem informacije o povlačenju standarda u Glasniku Instituta.

7.6.9 Tehnički tajnik, odnosno koordinator BAS/TC-a unosi relevantne podatke o povučenom/im standardu/ima (faza izrade 95.99 i datum povlačenja) u BAS SMIS, odnosno katalog BAS standarda na internetskoj stranici Instituta.

7.7 Amandmani i tehničke korekcije na BAS standarde

7.7.1 Postojeći se BAS standard može vremenom inovirati korekcijama i amandmanima koji se objavljuju kao posebni dokumenti. Izdanje BAS standarda na koje se ovi dokumenti odnose ostaje bez promjena. Jedan amandman zamjenjuje ranije prihvaćene i/ili dodaje nove tehničke odredbe u postojećemu BAS standardu.

7.7.2 Postupak izrade i objavljivanja amandmana mora biti kao što je opisano u 7.2 do 7.5.

7.7.3 Institut odlučuje da li će objaviti amandman ili novo izdanje BAS standarda, koje će sadržavati i odredbe predviđene u amandmanu, tijekom pripreme plana rada (vidi 7.2). Pritom se uzimaju u obzir prijedlozi BAS/TC-a, financijske mogućnosti Instituta, interesi korisnika BAS standarda i opseg izmjena koje se amandmanom uključuju u standard.

NAPOMENA Ukoliko se predviđa da će biti česti amandmani na odredbe nekog BAS standarda, na početku pripreme amandmana mora se imati na umu mogućnost njihova donošenja kao niza dijelova (vidi BAS U 8.5-02).

7.7.4 Za inoviranje postojećeg izvornog BAS standarda mogu se objaviti dva dodatka (amandman i/ili tehnička korekcija).

7.7.5 Tehničke se korekcije publiciraju radi:

- tehničkih pogrešaka ili nejasnoća u standardima ili drugim dokumentima koje mogu dovesti do njihove nekorektne primjene,
- zastarjelih informacija u standardima, a koje nemaju utjecaja na tehničke normativne elemente standarda.

7.7.6 Kad se primijete navedeni propusti, treba pismeno obavijestiti Institut, predsjednika ili tajništvo BAS/TC-a. Oni utvrđuju njihovo postojanje i procjenjuju posljedice na primjenu standarda. Kad se procijeni da su tehničke korekcije nužne, pokreću se aktivnosti radi njihove provedbe.

7.7.7 Tehnički tajnik unosi u obrazac BAS O 8.5-15 postojeći tekst i predloženu korekciju i isti dostavlja predsjedniku koji u konzultaciji s vođom projekta i/ili članovima BAS/TC-a utvrđuje konačni tekst korekcije. Nakon pripreme za tiskanje tehničke korekcije, prijedlog se upućuje ravnatelju Instituta radi odobravanja i objavljivanja uz obrasce BAS O 8.5-25 i BAS O 8.5-24.

7.7.8 Ostale su aktivnosti sukladne 7.5.

7.8 Pripremanje, donošenje i objavljivanje drugih dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije

7.8.1 Kako bi zadovoljile različite zahtjeve i potrebe svojih partnera i korisnika standarda, međunarodne i europske organizacije za standardizaciju pripremaju i objavljuju i druge dokumente (TS – tehničke specifikacije, Guide – vodiče, TR – tehničke izvještaje, CR – izvještaje komiteta itd.).

7.8.2 BAS/TC-ovi mogu predložiti preuzimanje navedenih dokumenata i njihovo objavljivanje kao BAS dokumenata iste vrste.

7.8.3 Pri preuzimanju tehničkih specifikacija i tehničkih izvještaja nije nužno organizirati javnu raspravu. Za njihovo je preuzimanje i objavljivanje dovoljno da ih nakon razmatranja prihvaća više od dvije trećine članova BAS/TC-a.

8. Sudjelovanje u pripremi međunarodnih i/ili europskih standarda

8.1 Transparentnost procesa pripreme međunarodnih i/ili europskih standarda pruža mogućnost članicama međunarodnih i/ili europskih organizacija da prate razvitak svih standarda i da srazmjerno svojim interesima i mogućnostima aktivno sudjeluju u svim fazama njihova razvitka. Sukladno internim pravilima navedenih organizacija i fazama izrade, dostupni su i odgovarajući dokumenti.

8.2 Prateći programe rada korespondentnih komiteta međunarodnih i/ili europskih organizacija za standardizaciju, članovi stručnih tijela Instituta imaju uvid u planirane termine završetka svake faze u razvitku standarda. Kad postoji iskazano interesovanje za određene međunarodne i/ili europske standarde u fazi razvitka, članovi BAS/TC-a i WG-a mogu predložiti da se BAS/TC uključi u te aktivnosti i da se to s odgovarajućim prioritetom uvrsti u plan rada BAS/TC-a.

8.3 Aktivnosti BAS/TC-a u pripremi međunarodnih i/ili europskih standarda podrazumijevaju raspoloživost odgovarajućeg dokumenta, pravovremeno informiranje javnosti putem internetske stranice Instituta o aktivnostima BAS/TC-a ili putem Glasnika. Na taj se način omogućuje svim zainteresiranim da razmotre dokument, sudjeluju u raspravi i formiranju komentara, te postizanju nacionalnog konsenzusa o dokumentu.

8.4 Zadatci se u vezi s uključivanjem u razvitak novoga međunarodnog i/ili europskog standarda mogu dodijeliti predlagaču, radnim skupinama čijem području rada pripada standard, a može se formirati i AG. O tome zaključke donosi BAS/TC i obavješćuje koordinatora radi pravovremenog dostavljanja potrebnih informacija i dokumenata odgovarajućim osobama.

8.5 Osobe odgovorne za navedene zadatke obavješćuju tajništvo, članove BAS/TC-a pa i javnost o sadržaju dokumenata, njihovom utjecaju na daljnji razvitak gospodarskih djelatnosti i/ili ponašanje zainteresiranih itd. i predlažu određena rješenja.

NAPOMENA Treba uvijek imati na umu da je vrijeme utvrđeno za raspravu i izjašnjavanje o međunarodnom i/ili europskom standardu ograničeno (ne duže od 5 mjeseci).

8.6 Nakon provedenih odgovarajućih aktivnosti, BAS/TC formira zaključak o dokumentu koji se pismeno dostavlja Institutu sa zahtjevom da se proslijede primjedbe i obavi glasovanje za prihvaćanje ili protiv prihvaćanja međunarodnog i/ili europskog standarda.

8.7 Napredovanje razvitka međunarodnog i/ili europskog dokumenta i stjecanje statusa FDIS-a ili FprEN standarda daje mogućnost da se registriraju izmjene u sadržaju dokumenta i predlože eventualna tehnička odstupanja ili pojašnjenja u nacionalnom (državnom) standardu u odnosu na međunarodni i/ili europski standard, te metoda za njegovo preuzimanje u sustav bosanskohercegovačke standardizacije.

8.8 Ako je kod pripreme EN standarda ili HD potrebno uraditi odstupanja na nacionalnoj razini (A-odstupanja ili B-odstupanja), članica/pridružena članica CEN-a/CENELEC-a mora zatražiti odobrenje od europske organizacije za standardizaciju. Za A-odstupanje zahtjev za odobrenje upućuje se u što je moguće ranijoj fazi izrade EN-a, tj. na početku rada na nacrtu EN standarda. Za B-odstupanja podnosi se zahtjev za odobrenje na jedno određeno vrijeme.

8.9 Daljnje aktivnosti BAS/TC-a u vezi s preuzimanjem međunarodnog/europskog standarda u sustav bosanskohercegovačke standardizacije ovisit će o sadržaju aktivnosti provedenih sukladno odredbama datim u 8.3 do 8.5, metodi koja će se primijeniti pri preuzimanju te o stupnju sukladnosti budućeg BAS standarda s međunarodnim i/ili europskim standardom.

8.10 Poželjno je da predlagač, predsjednik BAS/TC-a i koordinator BAS/TC-a pažljivo isplaniraju aktivnosti kako bi pri donošenju i objavljivanju odgovarajućih BAS standarda postupak bio zadovoljen i izbjegnuto nepotrebno ponavljanje aktivnosti BAS/TC-a.

9. Završne odredbe

9.1 Prestanak važenja ranije upute

Stupanjem na snagu ove upute prestaje važiti BAS UPUTA 4 iz 2009. godine.

9.2 Stupanje na snagu

Ova uputa stupa na snagu danom donošenja, a primjenjivat će se od 14. 03. 2016. godine.

Ravnatelj

Aleksandar Cincar

Dodatak A (normativan)

Registriranje i označivanje dokumenata BAS/TC-a i drugih stručnih tijela

A.1 Registriranje i označivanje dokumenata BAS/TC-a

A.1.1 Radni dokumenti (uključujući prijedloge projekta, prednacrt i nacrt standarda)

A.1.1.1 Tehnički tajnik BAS/TC-a vodi evidenciju svih dokumenata (uključujući prBAS, pnBAS i nsBAS – vidi A.1.2) u vezi s radom BAS/TC-a, a koji se dostavljaju zainteresiranim stranama ili samo članovima.

Evidencija se vodi u skladu sa Pravilnikom o kancelarijskom poslovanju Instituta.

A.1.1.2 Registriranjem dokument dobiva oznaku: registarski broj iz djelovodnog protokola. Zavođenjem u djelovodni protokol, svaki dokument dobiva jedinstven registarski broj i datum zavođenja. Prva stranica dokumenta BAS/TC-a obvezatno u gornjem lijevom kutu nosi taj isti registarski broj i datum registriranja dokumenta.

A.1.1.3 Registarski broj dokumenta jednom upotrijebljen za neki dokument ne može se ponovno koristiti za dokument druge vrste i/ili sadržaja.

A.1.1.4 Redni se brojevi radnih dokumenata WG-a koji pripada BAS/TC-u registriraju u djelovodnom protokolu po istim glavnim djelovodnim brojem predmeta BAS/TC-a kojemu WG pripada.

A.1.2 Prijedlog projekta, prednacrt standarda, nacrt standarda, prijedlog bosanskohercegovačkog standarda i BAS standardi

A.1.2.1 Kad se novi projekt registrira u Matičnome registru u Institutu (vidi 7.2.10), njemu se dodjeljuje identifikacijski broj i formira se oznaka sukladno BAS U 8.5-01. Ovu oznaku i identifikacijski broj, kao njezin dio, nose i dokument prijedlog projekta (prBAS), prednacrt (pnBAS), nacrt (nsBAS) i prijedloga (psBAS) kao i objavljeni BAS standard.

A. 1.2.2 Uzastopni pnBAS ili nsBAS, koji se odnose na isti predmet, nazivaju se „prvi prednacrt standarda”, odnosno „drugi prednacrt standarda” itd., ili „prvi nacrt standarda”, odnosno „drugi nacrt standarda” itd. i označuju se odgovarajućim rednim brojem, upisanim prije oznake dokumenta. Osim oznake dokumenta, prednacrti i nacrti nose i registarski broj radnog dokumenta napisan sukladno A.1.1 ove upute, koji dobivaju pri registriranju.

A.1.3 Registriranje Izvještaja o provedenoj javnoj raspravi o nacrtima standarda

Izvještaji o provedenoj javnoj raspravi o nacrtima standarda, obrazac BAS O 8.5-21, priprema koordinator BAS/TC-a sukladno A.1.1.

A.1.4 Odgovornost prema dokumentima BAS/TC-a

Zadatak je tehničkog tajnika vođenje evidencije o dokumentima BAS/TC-a, te njihovo odlaganje i pohrana.

U slučaju promjene organizacije kojoj je dodijeljeno tajništvo (vidi BAS PO 8.5-01, 4.6), tehnički je tajnik obavezan dokumentaciju BAS/TC-a predati Institutu.

Dodatak B (normativan)

Faze izrade bosanskohercegovačkih standarda

FAZE IZRADE	PODFAZE IZRADE						
	00 Registriranje	20 Početak glavne aktivnosti	60 Završetak glavne aktivnosti	90 Podfaze odlučivanja			
				92 Ponavljjanje ranije faze	93 Ponavljjanje tekuće faze	98 Odustajanje	99 Prihvatanje i nastavak rada
00 Preliminarna faza	00.00 prijedlog za novi projekt primljen	00.20 pokrenuto razmatranje prijedloga	00.60 zaključak o prijedlogu za novi projekt			00.98 odustajanje od prijedloga	00.99 prijedlog novoga projekta prihvaćen
10 Faza prijedloga	10.00 registriranje prijedloga projekta	10.20 izjašnjavanje o prijedlogu	10.60 završetak prikupljanja primjedbe o prijedlogu	10.92 prijedlog vraćen podnositelju prijedloga na daljnju razradu		10.98 odustajanje od prijedloga	10.99 projekt prihvaćen kao prBAS
20 Faza pripreme	20.00 registriranje projekta u program rada BAS/TC-a (prBAS)	20.20 rad na nacrtu dokumenta	20.60 završetak prikupljanja primjedbe na nacrt dokumenta			20.98 odustajanje od projekta	20.99 nacrt dokumenta odobren za registriranje kao pnBAS
30 Faza komiteta	30.00 registriranje prednacrt BAS standarda (pnBAS)	30.20 izjašnjavanje o pnBAS	30.60 završetak prikupljanja primjedbe na prednacrt BAS standarda	30.92 prednacrt BAS standarda vraća se BAS/TC-u		30.98 odustajanje od projekta	30.99 prednacrt BAS standarda odobren za registriranje kao nsBAS
40 Faza javne rasprave	40.00 registriranje nacrt BAS standarda (nsBAS)	40.20 javna rasprava o nsBAS	40.60 prikupljene primjedbe na nsBAS	40.92 nsBAS vraća se BAS/TC-u	40.93 odluka o novoj javnoj raspravi	40.98 odustajanje od projekta	40.99 nsBAS odobren za registriranje kao psBAS
50 Faza odobravanja	50.00 registriranje prijedloga BAS standarda (psBAS)	50.20 izjašnjavanje o psBAS	50.60 završetak prikupljanja primjedbe; potvrđen psBAS	50.92 psBAS vraća se BAS/TC-u		50.98 odustajanje od projekta	50.99 psBAS odobren za registriranje kao BAS
60 Faza objavljivanja	60.00 registriranje BAS standarda		60.60 BAS standard dostupan javnosti				
90 Faza preispitivanja		90.20 periodično preispitivanje BAS standarda	90.60 završetak preispitivanja	90.92 revizija BAS standarda	90.93 BAS standard potvrđen		90.99 prijedlog BAS/TC-a o povlačenju BAS standarda
95 Faza povlačenja		95.20 izjašnjavanje o povlačenju BAS standarda	95.60 završetak prikupljanja primjedbe	95.92 odluka o nepovlačenju			95.99 povlačenje BAS standarda

Skraćenice:

prBAS	prijedlog novoga projekta BAS standarda/novi projekt BAS standarda
pnBAS	prednacrt BAS standarda
nsBAS	nacrt BAS standarda
psBAS	prijedlog BAS standarda
BAS	bosanskohercegovački standard

Dodatak C (normativan)
Lista obrazaca navedenih u BAS U 8.5-03

Redni broj	Naziv obrasca	Oznaka obrasca	Vežan za točku U BAS U 8.5-03
1.	Prijedlog za rad na novome standardu	BAS O 8.5-02	7.2.2 i 7.2.7
2.	Plan rada tehničkog komiteta za xxxx godinu	BAS O 8.5-11	7.2.10; 7.2.12; 7.2.18 i 7.2.21
3.	Poziv za sjednicu (redovita)	BAS O 8.5-08	7.1.2, 7.2.5 i 7.3.5
4.	Zapisnik sa sjednice (redovita)	BAS O 8.5-09	7.1.2, 7.2.5 i 7.3.5
5.	Evidencija prisutnih na sjednici	BAS O 8.5-10	7.1.2
6.	Prednacrt standarda (naslovna strana)	BAS O 8.5-12	7.3.2
7.	Izjašnjavanje o dokumentu/prijedlogu	BAS O 8.5-14	7.3.2; 7.3.3 i 7.4.9
8.	Pregled primjedaba na dokument	BAS O 8.5-15	7.3.2; 7.3.3; 7.4.9; 7.4.13 i 7.7.7
9.	Nacrt standarda (naslovna strana)	BAS O 8.5-16	7.4.1
10.	Obrazac za komentare	BAS O 8.5-17	7.3.2
11.	Izveštaj o utvrđivanju nacrt standarda	BAS O 8.5-18	7.3.12 i 7.4.1
12.	Lista standarda za javnu raspravu	BAS O 8.5-19	7.3.12 i 7.4.1
13.	Izjašnjavanje o nacrtu standarda	BAS O 8.5-20	7.4.1 i 7.4.6
14.	Izveštaj o provedenoj javnoj raspravi o nacrtima standarda	BAS O 8.5-21	7.4.7 i A.1.3.1
15.	Izveštaj o utvrđivanju prijedloga standarda	BAS O 8.5-22	7.4.13
16.	Zbirni izvještaj o razvitku BAS standarda	BAS O 8.5-23	7.4.15
17.	Prijedlog o odobravanju i objavljivanju bosanskohercegovačkog standarda	BAS O 8.5-24	7.4.16; 7.6.7 i 7.7.7
18.	Odluka o odobravanju i objavljivanju bosanskohercegovačkog standarda	BAS O 8.5-25	7.5.4; 7.6.7 i 7.7.7
19.	Lista standarda za odobravanje i objavljivanje	BAS O 8.5-26	7.4.15 i 7.5.5
20.	Lista standarda za povlačenje	BAS O 8.5-27	7.6.5 i 7.6.7

(Prazna stranica)

